

سزای لـ سـدارـدان (ئیعدام) نوسینی : کارل مارکس

وئـگـرانی : سـردار عـبدوـا حـمـ

ئـم ووتاری خوارـو لـ لایـن کارل مارکس و لـ ۱۸۵۳/۱/۲۸ نوسراو
لـ ۱۷ و ۱۸ ی مانگی شوباتدا لـ “ژنامـی نیـیـرک دـیلی تریبـوون
” چاپ کراو.

سزای لـ سـدارـدان

ژنامـی “تایمز” لـ ۲۵ / ۱ دا لـ باری لـ سـدارـدانی کـسـکاندا
چـند تـبـئـنیـکی داو :

“زـرتـرین قـسـ لـ ئـستادا لـ سـرسـدارـدانـ لـ م وـاتـی ئـمـدا بـ
شـوـکی گـشتی بـم ئـم شاهیـدی ئـوـین سـدارـدان بـ گـای
هـوـاسـین بـ داردا ، خـکـوشـتن ، یا مردنی کـکـوتی ، درـژی هـیـو
بـردـوام ، ئـنجامی ئـوی تاوانبارکی ناسراو کـ لـ سـدارـ
دـدرـ کاریگـری دـخـانـ سـر کـسانـک کـنـخـشی دـروونیان هـیـ ، یا
کـسانـ کـ عـقـلیان نوقسان ”

لـ م وـوـوـ ئـم ژنامـی چـند نمونـیـک باس دـکا یـکـ لـوانـ
باسی شـتـک دـکا لـ “شیفـلد” لـ گـ شـتـکانی دـوروبـری خـی باسی
لـ سـدارـدانی کـسـکی پیری کردوو بـ ناوی “باربور”ی کـ ئـو خـی
هـوـاسـیو بـ داردا . وـ ئـم ژنامـی نمونـیـکی تر باس دـکا کـ
مـرد مندا یکی ۱۴ سا خـی لـ سـدارـ داو .

لـ واقعدا باس کردنی ئـم نمونانـ لـ لایـن ئـم ژنامـیـو بـم
شـوـیـ لـ خـزمـتی ئـو بـیارـیـ کـ خـی داویـتی بـمـام جـ باوـیـ
هیچ کـسـکی هـشـیار نابـ ، ئـمانـ لـ ووی ئـسوـیـو هـیچ شـتـک نـین
جـگـ لـ ستایش کردن و وـسـفی جـلادـکان و قایل بوونی استـوخـی
ئـوانـ بـ جـگـای خودا لـم نـوـدا . لـرـدا سزای سـدارـدان ” بـ
دوا چارـسـری کـمـگـا دائـنـتـ . ئـم ژنامـیـی کـ خـی بـ لـ
“سـرووی رـژنامـکان” ناو دـبات پیرـز کردنی ئـم سزایـ بـ ئـرکی
خـی دـزانـ ئـم ئـو ئـمانـجـیـ کـ ئـم ژنامـیـی لـ ووتارـکـیدا
بـیانی کردوو .

رـژنامـیـکی تر بـ ناوی “مـرنـینگ ئـدقایستـر” کـ خـنـ لـ

“تایمز” دگر له بواړی له سدار داندو و تایمز به لای نگری له سدار دان ناو د بات نامار کی سرنج اکیشی داو له سر له سدار دان له ماوی ۴۳ ژدا له سالی ۱۸۴۹ دا که بهم شوو یی :

ناو و بواړی له سدار دراو کان:

میلان ۲۰ ی مارس
پولی ۲۰ ی مارس
سمت ۲۷ ی مارس
ه و ۳۱ ی مارس
لنډیک ۹ ی نیسان
جی . گریفیت ۱۸ ی نیسان
جی. راس ۲۱ نیسان
سارا تامس ۱۳ نیسان

کوشتن وځ کوژی :

ها نا ساندلس ۲۲ ی مارس
ا.م.ج نیوتن ۲۲ ی مارس
ج.ک کلیسون ۲۷ ی مارس (۴۴ سی ی کوشتن له لږ ږړول)
کوشتن ځ کوژی له لیستری ۲ نیسان ، کوشتن به هی ژ هراوی بوون له
گرم او (حمام) ۷ ی مارس .
د بل ی بیل ۸ ی مارس
ج.ج. وارد دایکی ځ ی کوشتو ۱۳ نیسان
باردلی ۱۴ ی نیسان
پاکسی باوک و دایکی ځ ی کوشتو ۱۴ ی نیسان
جی بیل ۲ کوری ځ ی کوشتو ۱۷ نیسان
چارلز ورتن ۱۸ ی نیسان
دنیل هولمز ۲ ی نا یا

بهم شوو یی “تایمز” یش که ځشی ای له سر . ئم خشت یی ئو
نشان ئدا نک تنها ځ کوشتن کان به کو ئوانی تریش له جری
و حشیان ترینی کوشتن کان به تایب تی له سدار دانی تاوانباران
، جی ی سرورمانه که ئو ووتار ی تایمز جگ له و ی که د یو
تیر ی کی و حشیان به ئم دا ئزی هیچ به گ ی کی ساد نادا به
د ستو به به م دنی بونی ئم که مگا یی ، به هیچ شو یی
نا توان هیچ بند مایک به ئو و دال ت دابنه که ځ ی بانگ وازی به
د کا له م رگا و وات له رگای له سدار دانو . سزاکان به و

په ناسه کړاون کې به ترساندن و چاکسازی کسانى تر . بهام ته ئو مافچن به خت ددې کې به ترساندن و چاککردنى کسانى تر من تمم بکې. مژوو نيشانى داو به پې باشتړينى ئو ئامارانې لې بردهستدايې ئو سلم نراو لې سړدېمى "قابيل"و تا ئستا دونيا لې لگای سزادانېو نه ترس نراو و نه چاکيش بوو. بهکو به پچوانېو بوو.

لې گڼش نىگای " تاکی داب نراو"و يک تيئري سزادان هې ئو وېش تيئوري کې "کانت" کې مافى تاک دادې به لې کم مېگا و زېر گړنگى پې ددا ، ئو وېش فرمې بې ندي کې لې هيگېو وېرگرتو ، هېگې دت : " سزادان مافى تاوانبار ، ئم کاردانېو يې لې ئيرادې خودى تاوانبار کېو هاتوو. تاوانبار به پېشل کردنى ماف ئو مافې به خې ددات . تاوانې کې ئو نېفى کردنېوې مافې ، سزادانېش نېفى کردنېوې ئو نېفى کې ئو ، وې پشتيوانى کردنى تاوانبار لې مافې کې خې بېيارى لې سړ داو و به سړ یدا سې نراو" (هيگل - فېلسفې هېق).

به گومان لېم فرمې بې ندي دا سړل شېوايېک دې نر . هيگې لې جياتى ئوې کې تاوانبار وېک يېک (بکړى ناو هېلوم رچېک) و کېلې دادگا بېنې ، ئو به کې سېکې سړ بېخو و دوورلې کم مېگاى دې بېنې و دت ئو چارې نوسى خې به دت خېتې . به شنتر بېنې ئو ئايدىاليزمى (مېثالى) ئېمانې بهم نمونې وې وې نمونې کاني تر ئې هاى دې بېخش به ياسا خو نېاوې باوې کاني سړ کم مېگا کې ئو وېش لې هاى بوونى دې وې سړوشتو و سړچاوې گرتوو ، ئا يا ئم به دې ربېستى نې لې جياتى دې زېنې وې هاندانې واقعې کاني کې سېکې ديارى بکې و لې جياتى ئوې بېت کې ئو فشار دې زېتو و کې لې سړ کې سېکې پېدا بوو به هې جېراو جېرى هېلوم رچې کې مېا يې تې داسې پې نراو کې چى دېت کې سېکې دائې بې لېم هېلوم رچې تې نها خې دې بېنى وېک کې سېکې سړ بېخو و دابې او سېرى دې کېت و بېت لې جياتى خودى کې سېکې کې سيفاتى جېراو جېرى هې يېک سيفتې به ديارى بکې وهېر خېتېش بېيارى لې سړ بدې! ئم تيئريې کې دت سزاکې لې سړ ئيرادې خېتې ، ئم سزايې جگې لې اگې ياندنى هاوشو و کردنى مېتافيزيکيانې " ياساى تې به تې " کې نېکې واتې دې (ئو سزايې يېکسان به و تاوانې کې تاوانبار ئې نجامى ددات) (چاو بېرانبېر چاو، وددان بېرانبېر ددان، خوېن بېرانبېر خوېن) شتېکې جياواز تر نې . است وېوان ئم سزايې شتېک نې جگې لې وې وېک به کار دې نرېت به دارمانى کم مېگا بېرو بارود خېکې دواک و توانې ئم چ

کۆمەڵگەیەک جگە لێ جێلاد هەبێکی باشتی نەبێ بە بەرگری لێ خەیی ، کۆ ئێم ئێنا مایە بەی دیاری کردوو ، بە پشتیوانی خەیی لێم سزا وەحشی گێریە دەبێوو ئێم هەلومەرجە بە هەتا هەتا یە ئاگر . بەریز آ . کتله لێ یەکەلە چاپکراوە بە ناوبانگەکانیدا دەتێت : “ئێمە دەبینین بودجە یەکی زۆر بەلاح بە زیندانەکان ، گرتوو خانە نەهێنەکان ، بنکەکانی لێ سەدارەدان دائێنرێ ، لێ کاتیکا دەتوانین بە هەمان شێوە کۆ پەشبینی لێ دایکا بووان بکەین رێی بدەین لێ سەر ئێوەی کۆ چێندێ کۆس دەستی لێ کوشتندا هەبێ ، چێندێ کۆسی بکوژی ژێهراوی هەبێ ، وێ چێندێ دەچێندێ زیندانەو”

بەتێز کوتله لێ ئێنجامی کۆکردنەوێ زانیاری لێ سەر تاوانەکان لێ ساڵی ١٨٢٩ بەشێوە یەکی سەرسوو هەنێر پەشبینیەکانی بە دی هاتوون کۆ بەچاپ کراوی ئای گێیان دوو نێک تێنها بە ژمارە بێکۆ تاوانە جێراو جێر کانیشی دیاری کردوو لێ فەرێنسا لێ ساڵی ١٨٣٠ دا ، ئێم کاری ئێو نێک لێ سەر بنەمای دەزگای سیاسیەکانی یەکی و وەلات بێکۆ لێ سەر بنەمای تێواوی ئێو هەلومەرجە یە کۆ کۆمەڵگەیەکی مەدیرنی بەرژواری هەناویەتی لێگێ خەیی کۆ دیارێ ئێنجام دانی تاوان خەیی بەشێک لێم هەلومەرجە لێ کۆمەڵگەیەکی دیاری کراودا . لێم خشتیەیی ئێودا کۆ بە ساڵی ٢٤-١٨٢٢ ئامادە کراوە دەتوانین ئاگادار بین تاوانباران چێندن و کام تێمەنن بەپێی ژمارە ١٠٠ لێ فەرێنساو لێ ئێمەریکا :

تێمەن فیلادلفیا فەرێنسا

— — —

خوار ٢١ سال ١٩

٢١ تا ٣٠ سا ٤٤ ٣٥

٣٠ تا ٤٠ سال ٢٣ ٢٣

سەرۆی ٤٠ سال ١٤ ٢٣

کۆی گشتی ١٠٠ ١٠٠

بە پێی ئێم خشتەیی تاوانەکان بەشێوە یەکی زیاد بەرچاو دێکۆن ، چێندێ لێوانە و چ جێرکیان لێ دیاردێکی ماددی و هاتوون و دووبارە دەبنێ . لێرەدا بێیز کوتله دێی : ئاسان نیە بتوانین بە ووردی دیاری بکەین چێندێ لێم تاوانانە (هەکاری دونیای مادیین یا سیستەمی کۆمەڵایەتین) ئێوو دێزاین کۆ ئێم سیستەمە چێندێ کاریگەری هەبێ لێ سەرئێو تاوانانە و دووبارە کردنەوێیان بە شێوە یەکی بەردەوام ئێم زۆر گرنگ نیە . بەیە دێبێ لێ جیاتیی ستایش کردنی جێلاد و ئێوانی کۆسەکان لێ سەدارە دەدێن (مەبەست دێووێتی بورژوازی _ وەرگێر) کۆ هەر خێیان هەن بە دروست کردنی تاوان و تاوانباران تاوانیش هەر دووبارە دەبێتێو بە هەیی ئێمانێو ،

دې بې زېر بې توندی خوازیاری وو خان و لې ناوبردنی ئې و هې لومې رج و بارودېڅې بین کې تاوان بېرهم دې هېندې و سېرچاوی تاوانې کانه لې کې مېگېدا .

تېبینی وېرگې:

۱- گرنگی وېرگې انی ئېم بابې تې بې زمانې کوردی لې و دایې کې بېرژوازی لې اگې یانېدنی حیزبې کانیوې یا لې روانگې تی ریسینې کانیوې یا لې گای شنبیرې کانیوې ئې ژانې پروپاگېندې لې دژې کې مې نيزم دې ککېن کومې نيزم بې لایې نگرې مرېف کوشتن ناو دې بېن لې کاتېکا پېچې وانه کېی اېستې ، کې مې نیستې کان ئې گېر دې سېسات بې دې ستې وې بگرن کوشتنی ئینسانې کان ادا بې گرن یې کې مې کاریان ئې وېی سزای لې سېدارې دان (ئیعدام) هې دې وې شېننې وې ، بې یې ئې مې وتارې مارکس وېک وې مېکې بې ئې وې پروپاگېندانې .

۲- ئېم بابې تېم لې زمانې فارسیوې وېرگې اوې لې دوو وېرگې ان سوودم وېر گرتووې :

آ- وېرگې انی اشرف دهقانی ئېم لینکې کې یې تی
[/http://universaltolerance.org/component/k2](http://universaltolerance.org/component/k2)

ب- وېرگې انی -خاوری ئېم لینکې کې یې تی
[-http://www.negah1.com/clasic/marx9.htm](http://www.negah1.com/clasic/marx9.htm)